Ризатдинова Лилия Раисовна

Подписано цифровой подписью: Ризатдинова Лилия Раисовна
Дата: 2023.11.14 10:19:27 +03'00'

МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ

Министерство образования и науки Республики Татарстан

Исполнительный комитет Альметьевского муниципального района

МБОУ “Новокашировская СОШ”

РАССМОТРЕНО	СОГЛАСОВАНО	УТВЕРЖДЕНО
Руководитель ШМО	Зам. по УР	Директор школы
___________________	____________________	_______________________
А.И.Шайхулова	Л.Г.Насыбуллина	Л.Р.Ризатдинова
Протокол №1	Протокол №1	Приказ № 69
От “31” 08 2023 г.	От “31” 08 2023 г.	От “31” 08 2023 г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

Учебного предмета “ Родная (татарская) литература”

для обучающихся 5-9 классов

с.Новое Каширово 2023

ПОЯСНИТЕЛЬНАЯ ЗАПИСКА

Изучение родной (татарской) литературы способствует познанию жизни и моделированию действительности, создаёт при помощи изобразительно-выразительных средств художественную картину мира и вызывает определённое отношение к ней, обладает высокой степенью эмоционального воздействия. С литературным образованием связано воспитание читателя, осознающего значимость чтения и изучения литературы для своего дальнейшего личностного развития, способного аргументировать своё мнение и оформлять его словесно в устных и письменных высказываниях, формирование потребности в систематическом чтении как средстве познания мира и себя в этом мире, гармонизации отношений человека и общества.

Изучение родной (татарской) литературы на уровне основного общего образования обеспечивает постижение обучающимися произведений татарской литературы, развитие навыков интерпретации и анализа с использованием принципов единства художественной формы и содержания, создание условий для развития национального самосознания, осознания этнической принадлежности, приобретения системных знаний об истории, языке, культуре, мировоззрении, менталитете, философии народа.

Программа по родной (татарской) литературе обеспечивает межпредметные связи с другими учебными предметами гуманитарного цикла, особенно с учебными предметами «Родной (татарский) язык» и «Литература».

В содержании программы по родной (татарской) литературе выделяются следующие содержательные линии:

устное народное творчество (сказки (волшебные, бытовые, сказки о животных), мифы, предания, легенды, малые жанры устного народного творчества (загадки, пословицы и поговорки), татарские народные песни, дастаны, баиты; татарский фольклор представлен в 5–8 классах);

татарская литература по периодам (рассмотрение литературного произведения как самостоятельного произведения искусства в сложном литературном процессе; изучение татарской литературы в соответствии с этапами её развития; наблюдение за воспроизведением исторических событий в родной литературе, расширение представлений о роли татарской литературы в историческом процессе);

теория литературы (освоение теоретико-литературных понятий в процессе изучения конкретных литературных произведений: рассмотрение проблемы рода и жанров литературы в процессе наблюдения за неразрывной связью между временем и формами искусства; в 5 классе на примере отдельных произведений изучаются особенности прозы, лирики и драмы; в 6 классе рассматриваются приёмы создания образности в произведениях лирики, в жанре рассказа и повести, лиро-эпических, драматических произведениях, а

также в произведениях фантастического, автобиографического характера; в 7 классе обучающиеся познают жанровые характеристики рассказа, повести, романа, драмы, лирических и лиро-эпических произведений); в 8 классе объектом изучения становятся литературные приёмы (пейзаж, портрет, символ, художественная деталь и другие); в 9 классе изучается история татарской литературы.

Изучение родной (татарской) литературы направлено на достижение следующих целей:

воспитание ценностного отношения к родной (татарской) литературе как существенной части родной культуры;

приобщение обучающихся к культурному наследию и традициям народа;

формирование грамотного читателя, способного использовать свою читательскую деятельность как средство для самообразования.

Достижение поставленных целей реализации программы по родной (татарской) литературе предусматривает решение следующих задач:

развитие умений анализировать и интерпретировать художественный текст;

приобщение обучающихся к родной (татарской) литературе как искусству слова через введение элементов литературоведческого анализа, ознакомление с отдельными теоретико-литературными понятиями;

знакомство с татарским литературным процессом и осознание его связи с историческим процессом;

развитие коммуникативных умений обучающихся (устной и письменной диалогической и монологической речи на татарском языке);

формирование читательского кругозора;

формирование нравственных и эстетических чувств обучающихся;

развитие способностей к творческой деятельности на родном (татарском) языке;

овладение общеучебными умениями и универсальными учебными действиями.

8. Общее число часов, рекомендованных для изучения родной (татарской) литературы, – 170 часов: в 5 классе – 34 часа (1 час в неделю), в 6 классе – 34 часа (1 час в неделю), в 7 классе – 34 часа (1 час в неделю), в 8 классе – 34 часа (1 час в неделю), в 9 классе – 34 часа (1 час в неделю).

ПЛАНИРУЕМЫЕ РЕЗУЛЬТАТЫ ИЗУЧЕНИЯ УЧЕБНОГО ПРЕДМЕТА .

Результатом изучения учебного курса по родной(татарской)литературе на уровне среднего общего образования являются формирование у учащихся навыков восприятия, анализа, оценки истории татарской литературы, творчества видных писателей и поэтов, художественного произведения, собственной нравственной позиции, воспитание эстетического вкуса, развитие творческого мышления, которые в целом станут средством для формирования мировоззрения и оценки окружающей действительности.

Личностные результаты:

• воспитание российской гражданской идентичности: любовь и уважение Отечеству, чувство гордости за свою Родину, знание истории языка, культуры родного края, основ культурного наследия Татарстана, народов России и всего человечества, усвоение гуманистических и традиционных ценностей многонационального российского общества, воспитание чувства долга и ответственности перед Родиной;

• формирование целостного мировоззрения, соответствующего современному уровню развития науки и общественной практики, учитывающего культурное, социальное, духовное многообразие явлений;

• формирование осознанного, уважительного и доброжелательного отношения к другому человеку, его мнению, культуре, языку, вере, гражданской позиции; культурным, языковым, религиозным ценностям народов России и всего мира;

• формирование готовности и способности обучающихся к саморазвитию и самообразованию на основе мотивации к обучению и познанию, осознанному выбору образования на базе ориентировки в мире профессий и профессиональных предпочтений с учетом познавательных интересов;

• самостоятельная организация учебной деятельности; оценивание своих учебных достижений, поведения, черт своей личности, своего эмоционального состояния; соблюдение норм поведения в социуме; владение умениями совместной деятельности в полиэтническом коллективе; оценка своей деятельности с точки зрения нравственных норм и эстетических ценностей; использование своих прав и выполнение своих обязанностей как гражданина полиэтнического, поликонфессионального государства;

• освоение социальных норм, правил поведения, ролей и форм социальной жизни в группах и сообществах; участие в школьном самоуправлении и общественной жизни в пределах возрастных компетенций с учётом религиозных, этнокультурных, социальных и экономических особенностей;

• формирование нравственных чувств и нравственного поведения, осознанного отношения к собственным поступкам;

• формирование коммуникативной компетентности в общении и сотрудничестве со сверстниками, старшими и младшими в процессе образовательной, общественной, учебно-исследовательской, творческой и других видов деятельности;

• формирование основ экологической культуры на основе признания ценности жизни во всех её проявлениях и необходимости ответственного отношения к окружающей среде;

• осознание значения семьи и общества, уважительное и заботливое отношение к членам своей семьи;

• развитие эстетического осознания через освоение художественного и культурного наследия народов Татарстана, России и всего мира.

Метапредметные результаты изучения татарской литературы в инокультурной среде:

• умение самостоятельно определять цели своего обучения, ставить и формулировать для себя новые задачи в учёбе и познавательной деятельности;

• умение самостоятельно планировать пути достижений целей; соотносить свои действия с планируемыми результатами, осуществлять контроль своей деятельности в процессе достижения результата;

• владение основами самоконтроля, самооценки, принятия решений и осуществления осознанного выбора в учебной и познавательной деятельности;

• умение создавать, применять и преобразовывать знаки и символы, модели и схемы для решения учебных и познавательных задач;

• умение читать и понять суть художественного произведения, осознанно использовать речевые средства в соответствии с задачей коммуникации, для выражения своих чувств, мыслей, потребностей;

• умение строить связанное речевое высказывание в зависимости от типа коммуникации и ситуации;

• формирование и развитие компетентности в области использования информационно-коммуникационных технологий.

Предметные результаты выпускников на уровне основного общего образования по татарской литературе выражается в следующем:

• понимание ключевых проблем изученных произведений татарского фольклора, фольклора народов России и всего мира; татарской классической и современной литературы, литературных взаимосвязей и взаимовлияний;

• осознанное беглое чтение текстов различных стилей и жанров; проведение смыслового анализа текста; использование различных видов чтения (ознакомительное, просмотровое, поисковое и др.);

• владение элементарной литературоведческой терминологией при обсуждении художественного произведения;

• умение пересказать содержание прозаического произведения или отрывка, используя цитаты из текста, отвечать на вопросы по прослушанному или прочитанному тексту;

• умение устанавливать связи между фольклорными и художественными произведениями разных народов на уровне тематики, проблематики, образов (по принципу сходства и различия);

• владение навыками сопоставления произведений татарской литературы с произведениями литератур других народов и этносов самостоятельно (или под руководством учителя), определяя линии сопоставления, выбирая аспект для самостоятельного анализа;

• владение монологической и диалогической речью; умение вступать в речевое общение; участвовать в диалоге (понимать точку зрения собеседника, признавать право на иное мнение); создание письменных высказываний, адекватно передающих прослушанную и прочитанную информацию;

• использование выразительных средств языка в соответствии с коммуникативной задачей, сферой и ситуацией общения; использование для решения познавательных и коммуникативных задач различных источников информации, включая энциклопедии, словари, Интернет-ресурсы и другие базы данных;

• использование приобретенных знаний и умений за рамками учебного процесса, то есть в практической деятельности и повседневной жизни.

В результате освоения предмета «Родная (татарская) литература» учащиеся должны знать:o самых известных писателей татарской литературы и их произведения;

периодизацию татарской литературы;

понимание образной природы искусства слова;

основные закономерности литературно-исторического процесса и основные качества литературных направлений и явлений;

основные теоретико-литературные понятия.

уметь:

понять суть и пересказать содержание литературного произведения;

анализировать литературное произведение, используя сведения по истории и теории литературы;

детально исследовать отдельные стороны и элементы художественного произведения, творчества писателя, литературного периода, делать выводы;

оценивать художественное произведение, творчество писателя, литературный период в свете общественно-исторического контекста и общечеловеческих ценностей;

определять принадлежность художественного произведения к одному из литературных родов и жанров, к тому или иному литературному периоду, находить черты, присущие литературе этого периода;

аргументированно выражать личное отношение к тексту;

выполнять творческие работы различного характера по изученному произведению.

Календрь-тематик план

УМК (Әдәбият. 5 сыйныф: татар телендә гомуми белем бирү оешмалары өчен уку әсбабы /Ф.Ә. Ганиева, Л.Г. Сабирова / - Казан: Татар. кит. нәшр., 2023. – 175б.)

Дәрес тәртибе	Тема	Сәг. сан.	Көтелгән нәтиҗәләр Махсус белем һәм күнекмәләр
1	Кереш. Халык авыз иҗаты.Введение.Фольклор.	1	Матур әдәбиятны сәнгатьнең бер төре буларак кабул итә белү. Фольклор һәм аның жанрлары турында мәгълүматка ия булу. Әкиятләр
2	Татар халык әкиятләре. “Ак бүре” әкиятен уку.Чтение сказки. Татарские народные сказки ”Белый волк”	1	Сәнгатьле, йөгерек уку күнекмәләре булдыру
3	“Ак бүре” әкиятендә тылсым элементлары.Элементы волшебсва сказки “Белый волк”.	1	Әкияттәге тылсым элементларын күрсәтә белү.
4	“Үги кыз” әкияте .Сказка “Падчерица”	1	Сәнгатьле, йөгерек уку күнекмәләре булдыру. Әсәрне рольләргә бүлеп уку.
5	Әкиятләр буенча ДТУ.Внеклассное чтение по теме..	1	Әкиятләрдә кешегә хас сыйфатларның һәм фикер йөртүнең хайваннарга, табигать җисемнәренә үзенчәлекле төстә күчерелүен белү.
6	Әкият төрләре.Әкият язу. Виды сказки	1	Әкиятләрдә кешегә хас сыйфатларның һәм фикер йөртүнең хайваннарга, табигать җисемнәренә үзенчәлекле төстә күчерелүен белү.
7	Җыр турында төшенчә.“Кара урман” , “Гөлҗамал” җырлары .Народные песни.	1	Халыкның рухи тормышында җырның ролен, аның көй белән бергә яшәвен аңлау. ӘТ:“Әдәбият белеме сүзлеге”ннән файдаланып, җыр турында мәгълүмат туплау.

8	Моң турында төшенчә. Кыска җырлар.Короткие песни.Особенности татарских народных песен.	1	Көйләрдә моңның әһәмиятен белү. Озын һәм кыска җырлар, такмаклар турында төшенчәгә ия булу. Аларда кеше халәтенең төрле яклары чагылуын аңлау. Халык җырларының матурлыгын аңлау.
9	Бәет турында төшенчә.Баиты.	1	Бәет жанры турында мәгълүмат. Күпчелек очракта эчтәлекләре буенча тарихи вакыйгаларга һәм шәхесләргә, авыр заманага, шәхси фаҗигаләргә һ.б. багышланулары. ӘТ: төрле мәгълүмат чыганаклары (сүзлекләр, белешмәләр, энциклопедияләр, электрон чаралар) ярдәмендә бәет турында белешмә туплау;
10	"Сак-сок" бәетен уку һәм анализлау Чтение и анализ баита.	1	"Сак-Сок" бәете. Әсәрне өйрәнү һәм анализлау күнекмәсен камилләштерү. Аның фантастик сюжетка корылган булуы.
11	Кыска фольклор жанрлар: мәкальләр һәм әйтемнәр.Пословицы и поговорки.	1	Мәкальләр һәм әйтемнәр, табышмаклар. Аларда мәгънә тирәнлеге һәм аларның тел – бизәк, сөйләмнең тәэсирлеген көчәйтү чаралары булуы.
12	Табышмаклар.Загадки.	1	Мәкальләр һәм әйтемнәр, табышмаклар. Аларда мәгънә тирәнлеге һәм аларның тел – бизәк, сөйләмнең тәэсирлеген көчәйтү чаралары булуы.
13	Мәзәкләр. Анекдоты.	1	Мәзәкләр. Мәзәкләрдәге тапкырлык, юмор, кимчелекләрне тәнкыйтьләү, тирән мәгънә, хикмәтлелек. "Хуҗа Насретдин мәзәкләре". ӘТ: "Әдәбият исемлеге сүзлегеннән", энөиклопедияләрдән файдаланып "Мәзәк" төшенчәсенә билгеләмә бирү.
14	Риваятьләр һәм легендалар .Риваять белән легенданың аермасы. Легенды и предания. Отличие легенды от преданий.	1	Риваять һәм легенда жанрлары турында мәгълүмат. Риваять, легендаларның аермалы һәм охшаш яклары. ӘТ: "Әдәбият исемлеге сүзлегеннән", энциклопедияләрдән файдаланып "Риваять" һәм "Легенда" төшенчәсенә билгеләмә бирү.
15	"Зөһрә кыз" легендасын уку һәм анализлау.	1	Әсәрне өйрәнү һәм анализлау күнекмәсен камилләштерү

	Чтение и анализ легенды (Девушка Зухра).		
16	«Шәһәр ни өчен Казан дип аталган» реваятен уку һәм анализлау. Чтение предания “Почему город назвали Казанью».		Әсәрне өйрәнү һәм анализлау күнекмәсен камилләштерү.
17	Фольклор һәм әдәби әкият. Әдәби әкиятләр. Г.Тукай “Шүрәле” әкияте. Фольклор и литературная сказка Литературные сказки. Сказка Г.Тукая “Шурале”. .	1	Классик әдипләребезнең тормыш һәм иҗат юлларыннан төп фактларны белү. Халык әкиятләре белән уртаклык, аерымлыклар. Г.Тукайның «Шүрәле» әкияте.
18	• Җ.Тәрҗеманов иҗаты “Тукран малае Шуктуган” әкияте.Творчество Ж.Тарджеманова.	1	Классик әдипләребезнең тормыш һәм иҗат юлларыннан төп фактларны белү.Әдәби әкият геройларының кылган гамәлләре, портретлары буенча характерлау һәм бәяләмә бирә алу, аларның уртак һәм үзләренә генә хас булган сыйфатларын билгеләү. Әсәрне өйрәнү һәм анализлау күнекмәсен камилләштерү.
19	Ә. Фәйзи иҗаты. “Аучы Мәргән белән Болан кыз” әкияте. Творчество А.Файзи.	1	Классик әдипләребезнең тормыш һәм иҗат юлларыннан төп фактларны белү.Әдәби әкият геройларының кылган гамәлләре, портретлары буенча характерлау һәм бәяләмә бирә алу, аларның уртак һәм үзләренә генә хас булган сыйфатларын билгеләү.
20	Р.Батулла иҗаты. “Курай уйный бер малай” әкияте. Творчество Р.Батуллы .	1	Классик әдипләребезнең тормыш һәм иҗат юлларыннан төп фактларны белү.Әдәби әкият геройларының кылган гамәлләре, портретлары буенча характерлау һәм бәяләмә бирә алу, аларның уртак һәм үзләренә генә хас булган сыйфатларын билгеләү.
21	Ф.Яруллин иҗаты “Зәңгәр күлдә ай коена” әкияте. Ф.Яруллин “Луна купается в голубом озере”.	1	Классик әдипләребезнең тормыш һәм иҗат юлларыннан төп фактларны белү.Әдәби әкият геройларының кылган гамәлләре, портретлары буенча характерлау һәм бәяләмә бирә алу, аларның уртак һәм үзләренә генә хас булган сыйфатларын билгеләү.
22	Ф.Яруллин “Кояштагы тап” әкияте. Ф.Яруллин	1	Әдәби әкият геройларын кылган гамәлләре, портретлары буенча характерлау һәм бәяләмә бирә алу, аларның уртак һәм үзләренә генә хас булган сыйфатларын билгеләү.

	“Пятно на солнце».		
23	**Героик эпос. Дастан жанрының характерлы билгеләре.** Дастан турында төшенчә. Героический эпос. Характерные признаки жанра дастан.	1	Героик эпос жанрын өйрәнү. Дастаннар уку һәм анализлау.
24	Хикәя жанры Ф.Әмирхан иҗаты.“Ай өстендә Зөһрә кыз” хикәясе.”Зухра на луне” Творчество Ф.Амирхана.	1	Жанр сыйфатлары; әсәрнең катламнары – вакыйгалар, күренешләр, хис-кичерешләр; кеше образлары - төп герой, ярдәмче геройлар, җыелма образлар; хикәяләүче образы, автор позициясе. Язуының тәрҗемәи хәле турында кыскача мәгълүматка ия булу. Әсәрләрне үзара чагыштыру, уртак һәм аермалы якларны таба белү, әсәрләргә өлешчә анализ ясау күнекмәләрен камилләштерә алу.
25	ДТУ Ф.Әмирханның “Нәҗип” хикәясе. Внек.чтен Рассказ Ф.Амирхана”Назип”	1	Әдәби әсәрнең сюжетын, анда сурәтләнгән вакыйгаларны, характерларны аңлатып бирә, бәяли алу; төрле мәгълүмат чыганаклары (сүзлекләр, белешмәләр, энциклопедияләр, электрон чаралар) белән максатчан эшли белү;
26	Мәсәл турында төшенчә М.Гафуриның «Сарыкны кем ашаган?» мәсәле.. Мәсәл жанры. Жанр басни. Особенности жанра М.Гафури “Кто съел овцу?”.	1	Тереклек, җансыз предмет образлары ярдәмендә, читләтеп, кеше сыйфатларын, тормышын тасвирлау. Хикәяләп яки тезмә рәвештә язылу.
27	М.Гафуриның «Сарыкны кем ашаган?» мәсәле. М.Гафури “Кто съел овцу?”	1	Тереклек, җансыз предмет образлары ярдәмендә, читләтеп, кеше сыйфатларын, тормышын тасвирлау. Хикәяләп яки тезмә рәвештә язылу.
28	Г.Тукайның “Ике сабан” мәсәле. Басни Г.Тукая.	1	Рус һәм татар телендәге мәсәлләрдә уртак һәм милли үзенчәлекләрне билгеләү, әхлакый кыйммәтләрнең чагылышын чагыштырып бәяләү.
29	**Шигырь .Г.Тукайның** “Пар ат”, шигырен уку. “	1	**Шигырь** төзелеше: үлчәм, ритм, рифма, тезмә, строфа. Шигырьдә образлар, лирик герой

	Поэзия.**Г.Тукай “**Пара лошадей”		Язучының тормыш юлы турында тулы күзаллау булу.
30	**Г.Тукайның** “Туган җиремә” шигыре.” “Родной земле” Г.Тукай	1	Укылганның эчтәлеген тулысынча, кыскача, сайлап һәм иҗади сөйли алу, сөйләгәндә тасвирлама, фикер йөртү элементларын файдалана, цитаталар китерә белү. Сәнгатьле сөйләм күнекмәсенә ия булу
31	**Ш.Галиев иҗаты.** Ш.Галиев “Һәркем әйтә дөресен”шигырен уку һәм анализлау. Творчество Ш.Галиева. Анализ стизотворения Ш.Галиева “Каждый говорит правду”	1	Язуының тәрҗемәи хәле турында кыскача мәгълүматка ия булу; шагыйрьләрнең тормыш һәм иҗат юлларыннан төп фактларны белү; ӘТ: юмор һәм сатира турында төшенчә.Балалар дөньясының конкрет вакыйгаларда, предмет-сыйфатларда чагылуын күкрү. Дөньяны танып-белүнең, тәҗрибә туплау, ачыш ясауның шаянлык һәм җорлык, юмор теле белән тасвирлануын аңлау.
32	**Ш.Галиевнең** “Тереклек суы”, “Курыкма, тимим!”, Ш.Галиевнең “Тарихтан сабак”, “Өйгә бирелгән эш”, Онытылган…” шигырьләре.	1	Проблемалы сорауларга мөстәкыйль рәвештә җавап таба белү; шигырь төзелешенә караган терминнарны аңлау, аерып күрсәтә алу.
33	Ф.Яруллин. «Сез иң гүзәл кеше икәнсез» / «Вы – самый прекрасный человек»).		Укылганның эчтәлеген тулысынча, кыскача, сайлап һәм иҗади сөйли алу, сөйләгәндә тасвирлама, фикер йөртү элементларын файдалана, цитаталар китерә белү. Сәнгатьле сөйләм күнекмәсенә ия булу
34	Йомгалклау дәресе.Үткәннәрне кабатлау. Повторение. Итог.		Уку елы буена үткәннәрне кабатлау,әңәмдә катнашу, биремнәрне эшләү.

Календарь тематик план

УМК (Әдәбият. 6 сыйныф: татар телендә гомуми белем бирү оешмалары өчен уку әсбабы /Ф.Ә. Ганиева / - Казан: Татар. кит. нәшр., 2014. – 174б.)

№	Дәрес темасы	
		План
1	Мифлар классификациясе. Миф. “Җил иясе җил чыгара” .Миф «Откуда появляется ветер”. Классификация мифов.	20.09
2	Татар халык мифлары “Алып кешеләр”мифы. Миф”Зур кешеләр” мифы. Миф“Большие люди”.Татарские народные мифы.	23.09
3	Каюм Насыйриның тормыш юлы һәм иҗаты. Научная и литературная деятельность Каюма Насыри. “Әбүгалисина”әсәрен уку Повесть К. Насыри «Әбүгалисина» / «Абу Али Сина».	11.10
4	К. Насыйри “Әбүгалисина” повестена тулы анализ. Тасвирланган вакыйгалар, күренешләр. Повесть К. Насыри «Әбүгалисина» / Анализ «Абу Али Сина». Описанные события, явления	21.10
5	Б.С.Ү. “Әбүгалисина белән Әбелхарс язмышыннан мин нинди нәтиҗә ясадым?” Р.Р. “Әбүгалисина белән Әбелхарс язмышыннан мин нинди нәтиҗә ясадым?”	18.11
6	Д.Т.У Ф.Яруллин “Урман әкияте” хикәясее. В.Ч. Ф.Яруллин “Лесная сказка”.	
7	Галимҗан Ибраһимовның тормыш юлы, иҗаты. “Алмачуар” әсәрен уку. Изучение рассказа "Алмачуар" “Чубарый Г. Ибрагимов. Жизнь и творчество.	2.12
8	Г.Ибраһимовның “Алмачуар” хикәясендә хайваннарга мөнәсәбәт,табигатьне сурәтләү. Закир образы. Закирның Алмачуарга карата мәхәббәте. Отношение к животным. Изображение природы в произвдении. Образ Закира в произведении Г.Ибрагимова «Алмачуар» / «Чубарый»./ Любовь Закира к лошадям.	16.12
9	Б.С.Ү. Г.Ибраһимовның “Алмачуар” әсәре буенча “Закирның кичерешләре” темасына инша. Р.Р. По рассказу Г.Ибрагимова. «Алмачуар» / «Чубарый»./”Переживания Закира”/	20.12
10	Г.Рахимнең Яз әкиятләре” хикәясе мисалында күчерелмә мәгънә, аллегория, символлар турында сөйләшү. Условность , аллегория, символы в рассказе Г. Рахим «Яз әкиятләре» / «Весенние сказки».	

11	Б.С.Ү. Табигать образларында кеше характерының сыйфатлары (Г.Рәхмовның “Яз әкиятләре” мисалында). Р.Р. Отражение качеств людей в явлениях природы по рассказу “Весенние сказки”.	
12	Дәрдемәнд. “Видагъ”. “Каләмгә хитаб”. «Прощание». Сәгыйть Рәмиев. “Уку” шигыре. Стихотворение «Уку» «Знание». “Авыл”шигыре. Стихотворение С. Рамиева “Деревня”.	
13	Галиәсгар Камал. “Беренче театр”. Драма жанрлары:комедия, трагедия, драма. Г. Камал «Беренче театр» /«Первый театр». Жанры драмы: комедия, трагедия, драма.	17.02
14	Галиәсгар Камал. “Беренче театр” әсәрендә идея. Проблема.Идеи и проблемы .	3.03
15-16	Г.Камал “Беренче театр” әсәрендә проблема. Проблематика произведенеия Г.Камала “Первый театр”.	
17	Г.Камал Г.Камал “Беренче театр” дагы образлар. Образы героев в произведенеии Г.Камала “Первый театр”.	
18	Б.С.Ү. “Хәмзә бай образы Р.Р. “Образ Хамза бая”	
19	Г.Тукайның “Исемдә калганнар” әсәрендә Тукайның кичерешләре. Переживания Тукая в произведении Г.Тукая “Исемдә калганнар”.	27.12
20	Лирик жанрлар.Әдәби алымнар.Тел-стиль чаралары. Тезмә сөйләм үзенчәлекләре. Лирические жанры. Литертурные приемы. Язык-стилистические средства. Особенности построения речи.	
21	Һади Такташның тормыш юлы, иҗаты. “Пи-би-бип” шигыре. Стихотворение «Пи-би-бип».	18.04
22	Ибраһим Газиның тормыш юлы, иҗаты.”Кояш артыннан киткән тургай”. Жизнь и творчество И.Гази.	28.04
23	Д.Т.У. И.Гази “Өч Мәхмүт”хикәясе. В.Ч. И.Гази “Три Махмута”.	
24	Рабит Батулла. “Имче”.	24.01
25	Рабит Батулла. “Көчек”, “Чагыр”.. Р.Батулла « “Щенок”, «Знахарка».	27.01
26	Ф.Яруллин иҗаты “Ак төнбоек”.	

	Творчество Ф.Яруллина “Белая кувшинка”	
27	Б.с.ү. Сочинение язу. “Мин кемнәрдән үрнәк алам?” (өйрәнгән әсәрләр мисалында). Р.Р на тему “ Кто для меня пример?”на примере прочитанных произведении.	2.05
28	Р.Миңнуллин иҗаты. “Энекәш кирәк мина” “Әни,мин көчек күрдем” “Шундый минем туган ягым” “Кайтыйк ла үзебезгә”. Творчество Р.Миннулина.	
29	Муса Җәлил “Сандугач һәм чишмә” балладасы. Әсәрнең төзелеше, геройлары. М. Джалиль Баллада «Сандугач һәм чишмә» «Соловей и родник». Строение, герои произведения.	5.05
30	Д.Т.У М.Җәлил “Ана бәйрәме” шигыре. Внекласное чтение М.Джалиль Стихотворение “Ана бәйрәме” “Праздник матери”.	19.05
31	И.Юзеев “Бакчачы турында баллада” “ Йолдыз кашка турында баллада”.	23.05
32	Ә.Фәйзи иҗаты. Тукайның тормыш юлын өйрәнү һәм романның язылу тарихы. Творчество А.Файзи.	26.05
33	Ә.Фәйзи “Тукай” романы. А.Файзи “Тукай”	30.05
34	Ел буе үткәннәрне кабатлау. Йомгак ясау. Итог.	

Календарь-тематик план 7 класс

№	**Дәрес темасы**	**Сәг. саны**
1	**Кабатлау** Сәнгать төре буларак әдәбият	1
2	**«Идегәй» дастаны** Халык авыз иҗаты. “Идегәй” дастаны	1
3	«Идегәй» дастаны. Әсәрнең эчтәлеге, сәнгатьчә үзенчәлеге.	1

4	**Әдәбиятның лирик төре. Лирика һәм лиро-эпика. Г. Тукай “Милләтә”** Г.Тукайның тормыш юлы һәм иҗаты. “Милләтә”, “Милли моңнар” шигырьләре	1
5	Г.Тукай “Өзелгән өмид”, “Шагыйрь”, “Театр”шигырьләре	1
6	Дәрестән тыш уку №1 Һ.Такташның “Мокамай” поэмасы	1
7	**Матур әдәбиятнең эпик төре.Эпик жанрлар** Н.Думавиның тормыш юлы һәм иҗаты “Яшь ана” хикәясе”	1
7	Н.Думави “Яшь ана” хикәясе. Хикәя жанры.	1
8	**Повесть жанры. Ш.Камал** Ш.Камалның тормыш юлы һәм иҗаты. “Акчарлаклар” повесте	1
9	Ш.Камал “Акчарлаклар” повестен уку. Чит җирдә бәхет эзләргә мәҗбүр булу проблемасы.	1
10	Ш.Камал. «Акчарлаклар» повесте. Сәнгатьле сөйләм: хикәяләү.	1
11	Г.Ибраһимовның тормыш юлы һәм иҗаты “Кызыл чәчәкләр” повесте	1
12	Г.Ибраһимов “Кызыл чәчәкләр” повестен уку һәм анализлау	1
13	**Драматик жанрлар.** Г.Исхакыйның тормыш юлы һәм иҗаты. “Җан Баевич” әсәре	1
14	Г.Исхакый “Җан Баевич” әсәрен уку һәм анализлау.	1
15	Г. Исхакый “Җан Баевич”. Татарларда драматик төрнең барлыкка килү тарихы.	1
16	**С.Хәким** С.Хәким “Әнкәй”, “Бу кырлар, бу үзәннәрдә” шигырьләре.С.Хәкимнең “күңел” лирикасы.	1
17	Дәрестән тыш уку № 2 . Р.Харисның тормыш юлына кыскача күзәтү. «Сабантуй» поэмасы	1
18	**Повесть жанры . Ә.Еники** Ә.Еникинең тормыш юлы һәм иҗатына күзәтү. «Әйтелмәгән васыять» хикәясе. Әдәби әсәрдәге образлылык.1 нче бүлек.	1
19	Ә.Еники. «Әйтелмәгән васыять» хикәясе. Пейзаж картинасы.	1
20	Ә.Еники. «Әйтелмәгән васыять» хикәясе. Акъәби образы.	
21	**Ш.Хөсәенов** Ш.Хөсәенов” Әни килде” драмасы	1
22	Ш.Хөсәенов“Әни килде”. Образ.	1
23	БСҮ “Әнием – бәгърем”. Проект эше.	1
24	Марсель Галиев “Уйна әле”	1
25	**Татар әдәбиятында бәхет мотивы. Г. Сабитов** Г.Сабитов “Тәүге соклану”хикәясе. Хикәянең сюжеты, авыл тормышы күренешләре.	1
26	Г.Сабитов “Ярсулы яз” хикәясе.	1
27	**Повесть жанры . М. Мәһдиев “Без – кырык беренче ел балалары”**	1

	М.Мәһдиевнең тормыш юлы һәм иҗаты.“Бер –кырык беренче ел балалары” повесте	
28	М.Мәһдиев “Бер –кырык беренче ел балалары” повестен уку һәм анализлау	1
29	М.Мәһдиев “Без – кырык беренче ел балалары”. XX гасырның икенче яртысы татар әдәбиятында милләт язмышы мотивы.	1
30	**Г. Гыйльманов** Г.Гыйльманов “Язмышымның туган көне” хикәясе.	1
31	Г. Гыйльманов “Язмышның туган көне”. Пейзаж, портрет. Психологизм.	1
32	Равил Фәйзуллин шигырьләре	1
33	Дәрестән тыш уку №3 Зөлфәт Хәким “Сәер кыз”	1
34	**7 нче сыйныфта үтелгәннәрне кабатлау һәм гомумиләштерү** XX гасырның икенче яртысында татар әдәбиятының үзенчәлекләрен билгеләү	1

Календарь-тематик план 8 класс

№	Дәрес темасы	
		План дата
1	Сәнгать төр булапак әдәбият. Урта гасырлар әдәбияты. Казан ханлыгы чорына кыскача тарихи, мәдәни , әдәби күзәтү. Литература как вид искусства. Общая характеристика татарсокой литературы периода Казанского ханства.	7.09
2	Шагыйрь Мөхәммәдъярның гуманистик дидактикасы. “Нәсыйхәт” әсәре. Гуманистическая дидактика творчества поэта Мухаммедьяра («Нәсыйхәт» / «Назидание).	14.09
3	Муса Акъегетзадәнең «Хисаметдин менла» повесте , төп образлар. Концепция образованного, просвещенного человека, особенности его изображения (Муса Акъегет «Хисаметдин менла»). /	21.09
4	Б.С.Ү Төп образларга характеристика бирү.Развитие речи. Характеристика главных героев	28.09
5	20 нче гасыр башы әдәбият. М.Гафуриның «Нәсыйхәт» шигыре. Проза начала 20века. М.Гафури «Нәсыйхәт» «Назидание».	5.10
6	Г.Тукайның “ иҗаты. Г.Тукай и его произведения.	12.10

7	Б.С.Ү “Габдулла Тукай иҗатында мәхәббәт лирикасы” Р.Р. “Любовная лирика в творчестве Г.Тукая".	19.10
8	Ш.Камалның «Буранда» хикәясе. Текстның эмоциональ бизәлеше: чаралар һәм алымнар. Ш. Камал «Буранда» «В метель». Эмоциональная насыщенность текста: средства и приемы.	26.10
9	Ф.Әмирханның “Бер хәрабәдә”. Хикәясендә төп образлар, идеясе. Ф.Амирхан. «На развалинах».Главные образы и идея.	9.11
10	Ф.Әмирханның «Бер хәрабәдә» хикәясендә автор кулланган әдәби алымнар. Символлар, кабатлаулар, музыкаль бизәлеш. Б.С.Ү. Ф.Әмирханның “Бер хәрабәдә” хикәясенә бәяләмә. Ф.Амирхан. «На развалинах». Образ повествователя, его переживания. Символы, повторения, музыкальное оформление	16.11
11	Ф.Бурнашның «Таһир-Зөһрә» трагедиясе .Конфликтын билгеләү, сурәтләнгән көрәш. Ф. Бурнаш. «Таһир-Зөһрә» /«Тагир-Зухра». Жанр трагедии. Средневековый романтический сюжет, тема любви и предательства.	23.11
12	Ф.Бурнашның «Таһир-. Зөһрә» трагедиясе. Әсәрдәге геройларга характеристика.Трагедиянең бүгенге өчен әһәмияте. Система образов в произведении. Значении трагедии в наши дни.	30.11
13	Һ.Такташның «Алсу» поэмасы.Поэма жанры. Романтик герой .Х Такташ. «Алсу». Жанр поэмы. Романтический герой.	7.12
14	Гадел Кутуйның «Тапшырылмаган хатлар» повестендә төп образлар, төп конфликт. Г.Кутуй. «Неотосланные письма».Основные образы.Основной конфликт.	14.12
15	Гадел Кутуйның «Тапшырылмаган хатлар» повестенең идеясе.Төп темалар. Г.Кутуй. «Неотосланные письма». Идея. Основные темы.	21.12
16	Б.С.Ү Сочинение язу. «Тапшырылмаган хатлар» повестенда мәхәббәт-гаилә проблемасының хәл ителеше». Р.Р. Сочинение. «Проблема семьи в произведении».	28.12
17	Кәрим Тинчуринның «Сүнгән йолдызлар» драмасы-фаҗигале драма. Драмада сюжет-композиция. Мәхәббәт темасы бирелеше. К. Тинчурин	11.01

	«Угасшие звезды». Афористичность названия. Сюжет-композиция. Тема любви.	
18	Кәрим Тинчуринның «Сүнгән йолдызлар» драмасы. » драмасының идеясе, драмада төп образлар. Идея. Основные образы	18.01
19	Б.с.ү. Кәрим Тинчуринның «Сүнгән йолдызлар» драмасында күтәрелгән проблемалар. Р.Р. «Проблемы в драме К.Тинчурина».	25.01
20	Бөек Ватан сугышы чоры әдәбияты. Фатих Кәримнең «Сибәли дә сибәли», “Ант” һ.б Литература во время ВОВ. Фатих Карим «Моросит и моросит» и др.	1.02
21	60-80 нче еллар әдәбияты. Г.Бәшировның “Туган ягым-яшел бишек” автобиографик повесте, повестендә табигать сурәтләнеше. Литература 60-80 годов. Г.Баширов. Автобиографтческая повесть “Туган ягым-яшел бишек”. Изображение природы.	8.02
22	60-80 нче еллар әдәбияты. Г.Бәшировның “Туган ягым-яшел бишек” автобиографик повестенда туган илгә мәхәббәт чагылышы, автобиографик повестендә авыл тормышы. Г.Баширов. Автобиографтческая повесть “Туган ягым-яшел бишек”. Изображение любви к родине,жизни в деревнею	15.02
23	ДТУ №1 Мәдинә Мәликова “Чәчкә балы”, Фәүзия Бәйрәмова “Кыңгырау”. Вн.чт. Мадина Маликова. Повесть “Цветочный мед” . Фаузия Байрамова. Повесть “Колокольчик”.	22.02
24	Аяз Гыйләҗевнең “Язгы кәрваннар” повестенда хикәяләү катламнары, символик образлар. Аяз Гилязов, творчество. Повесть “Язгы кэрваннар”. Символические образы.	29.02
25	Аяз Гыйләҗевнең “Язгы кәрваннар” повестенда Язучы стиленең үзенчәлеге, халык тарихы чагылышы.	7.03

	Б.С.Ү. “Кешеләргә изгелек кылып яшәү-үзе бәхет”. Аяз Гилязов, творчество. Повесть “Язгы кэрваннар”. Особенности стилистических особенностей. История жизни людей. Р.Р “Делать добро другим-само счастье”.	
26	Миргазиян Юныс “ Биектә калу”(Шәмдәлләрдә генә утлар яна”) повестенда образлылык, сурәтләү чаралары. Миргазиян Юныс. Повесть. “Остаться на небе” (“Шәмдәлләрдә генә утлар яна”). Образность. Способы изображения.	14.03
27	Миргазиян Юныс “ Биектә калу”(Шәмдәлләрдә генә утлар яна”) повестенең идеясе,әһәмиятен билгеләү. Б.С.Ү Әдәбия әсәргә бәяләмә. Миргазиян Юныс. Повесть. “Остаться на небе” (“Шәмдәлләрдә генә утлар яна”). Идея и значение повести. Р.Р. Оценка литературного произведения.	21.03
28	Равил Фәйзуллинның «Җаныңның ваклыгын сылтама заманга…»һ.б шигырьләре. Р. Файзуллин. «Мелочность твоей души…» и др.стихи.	28.03
29	Сөйләм үстерү. Сочинение Равил Фәйзуллин – фәлсәфи-лирик шагыйрь. Р.Р. Сочинение. “Р.Файзуллин-философско-лирический поэт”.	4.04
30.	Туфан Миңнуллинның «Әлдермештән Әлмәндәр» моңсу комедиясен уку. Моңсу комедиясендә каршылык.Т.Миннуллин «Альмандар из Альдермыша». Образ сильного человека в литературе. Мотив победы над смертью. Препятствие в комедии.	11.04
31	Туфан Миңнуллинның «Әлдермештән Әлмәндәр» моңсу комедиясе комедиясендә фәлсәфи фикерләр, Әлмәндәр образының бирелеше. Т.Миннуллин «Альмандар из Альдермыша».Философичность Образ сильного человека Альмандара.	18.04
32	Ф.Яруллинның тормышы һәм иҗаты. «Җилкәннәр җилдә сынала» повестенда кешене зурлау темасы. Ф. Яруллин «Упругие паруса». Противоборство с судьбой и с собственной немощью.	25.04
33	Ф.Яруллинның «Җилкәннәр җилдә сынала» повестеның идеясе кабатлау. Повторение Ф. Яруллин «Упругие паруса».	16.05

34	Татар әдәбиятында шагыйрәләр иҗаты: Л.Шагыйрьҗан, Э.Мөэминова, Н.Сафина, Р.Вәлиева, Б.Рәхимова, Э.Шәрифуллина, А.Минһаҗева. Шагыйрәләр иҗатын өйрәнеп, проектлар яклау дәресе. 8 сыйныфта өйрәнелгән белемнәрне кабатлау һәм гомумиләштерү. Повторение и обобщение изученного в 8 классе Хәзерге татар әдәбиятында яшьләр иҗаты. Проектлар яклау дәресе. Творчество молодых писателей в современной литературе. Обобщение. Йомаклау дәресе. Итоговое занятие	23.05

Календарь-тематик план 9 класс

Дәрес тәр тибе	**Тема**	Сәг. саны
1.	**Кереш.** Сәнгать төре буларак әдәбият. Әдәбият тарихы. Әдәбиятның барлыкка килүе һәм үсеше.Сүз сәнгате. Эстетик идеал. Әдәбиятның чорларга бүленеше. Литература как вид искусства. История литературы. Развитие и образование литературы. Искусство слова. Эстетический идеал. Разделение литературы на эпохи.	1
2	Гомумтөрки мәдәният һәм әдәбият. Ислам мәдәнияте.Суфичылык. Древнетюркское искусство и литература. Исламское искусство. Суфизм.	1
3	Болгар-Хәзәр чоры әдәбияты. Алтын Урда чоры әдәбияты . Казан ханлыгы чоры әдәбияты. Литература золотоордынского периода. Литература Казанского ханства Булгаро-татарская литература.	1

4	Торгынлык чоры әдәбияты.(15 гасыр уртасы-19 гасыр уртасы) Отражение кризисного состояния татарского общества. (15в-19в).	1
5	19 гасыр татар әдәбияты. Татарская литература 19 века.	1
6	«Өлүф, яки Гүзәл кыз Хәдичә» романы. Детективлыкка нигезләнгән сюжет. Роман “Тысячи, или красавица Хадича”. Появление в литературе детективного жанра.	1
7	«Өлүф, яки Гүзәл кыз Хәдичә» романында төп образлар, аларның эш-гамәле. Аерым геройлар фаҗигасенең сәбәпләре. Роман “Тысячи, или красавица Хадича”.Трагедия отдельных героев произведения	1
8	XX гасыр башында татар әдәбияты. Ф.Әмирханның «Хәят» повесте. Хатын-кыз азатлыгы, шәхес иреге, мәхәббәт мәсьәләләре. Литература в начале 20 века. Фатих Амирхан повесть “Хаят”. Свобода женщины, вопросы любви	1
9	Ф.Әмирханның «Хәят» повесте. Эпик төр. Повесть. Образлылык. Кеше образлары: төп герой, ярдәмче герой, катнашучы геройлар, җыелма образлар.Ә.т. Пейзаж, портрет. Психологизм. Фатих Амирхан повесть “Хаят”.Эпический вириант. Повесть. Образы человека. Пейзаж, портрет	1
10	Г.Камалның «Банкрот» комедиясе. Ялган банкротлыкка чыгу вакыйгасының реаль җирлеге. Комедиячел конфликт. Ознакомление с театральной постановкой Г.Камал «Банкрот».	1
11	Г.Камалның «Банкрот» комедиясе. Сиражетдин образы. Әсәрдә көлү алымнары. Шул чор татар җәмгыятендәге кимчелекле якларның усал тәнкыйтьләнүе. Театральная постановка Г.Камал «Банкрот». Образ Сиражетдина. Смешные элементы в произведении.	1
12	Б.С.Ү.Сочинение №2 “Сиражетдин – комсызлык корбаны”	1
13	М.Галәүнең «Мөһаҗирләр» романы. «Мөһаҗирләр» романы (өзекләр). Романда 19 йөз ахыры татар тормышы сурәтләнү	1
14	. Б.С.Ү.Сочинение №2 “Чит җирләрдә йөреп гыйбрәт ал...”	1
15	Бөек Ватан сугышы еллары әдәбияты.Г.Кутуйның «Сагыну» нәсере. Ә.т. Символ, деталь. Әдәби алымнар	1
16	Муса Тормыш юлы, батырлыгы һәм иҗаты. Шагыйрь иҗатының чорларга бүленеше. Тоткынлык чоры иҗатының үзенчәлекләре: коллыктан котылу чарасы буларак үлем, аның үлемсезлеккә илтүе.	1
17	Муса Җәлилнең «Моабит дәфтәрләре»ннән: «Җырларым», «Кошчык», «Тик булса иде ирек»,	1

	«Ышанма», «Катыйльгә», «Бер үгет» шигырьләре	
18	Ә.Еникинең "Кем җырлады?" хикәясендә сугыш фаҗигасенең чагылышы.	1
19	Ә.Еникинең "Бала", "Ана белән кыз" хикәяләрендә кешеләрнең күңел халәтен, сабырлык-түземлеген, өмет хисен әдәби детальләр, сурәт чаралары аша укучыга җиткерү .	1
20	Сугыштан соңгы һәм 1960-80 нче еллар әдәбияты. Х.Туфан иҗатына күзәтү. Автор иҗатының чорларга бүленеше. Тоткынлык чоры иҗатына караган шигырьләрендә кешегә хас хис-кичерешләрнең төрлелеге. Сагыш, сагыну, тормыш гаделсезлегенә ачынуның алгы планга чыгуы.Лирик герой күңелендәге өмет-ышанычның киләчәк матурлыгы булып ачылуы. Сурәт чаралары муллыгы.	1
21	А.Гыйләҗев иҗаты белән танышу. А.Гыйләҗевның «Җомга көн кич белән» повесте. Әдипнең кырыс реализмга нигезләнеп язуы.	1
22	А.Гыйләҗевның «Җомга көн кич белән» повесте. Әсәрдә әхлак тәрбиясе, ата-ана каршындагы бурыч, намус җаваплылыгы кебек төшенчәләрнең гыйбрәтле вакыйга-күренешләрдә чагылышы.	1
23	Б.С.Ү. А.Гыйләҗевның "Җомга көн кич белән..." әсәрендә мәхәббәт һәм язмыш темасы	1
24	М.Галәүнең «Мөһаҗирләр» романы. Татар җәмгыятендә хатын-кызның урыны, роле. Саҗидә образы.	1
25	Н. Фәттахның «Ител суы ака торур» романы (өзекләр). Әсәрдә борынгы бабаларыбыз – болгарлар тормышының, гореф-гадәтләренең мавыктыргыч, гыйбрәтле вакыйгаларда сурәтләнеше.	1
26	Ф.Садриевның «Таң җиле» романы. Өзекләр белән Танышу	1
27	Ф.Садриевның «Таң җиле» романы. Чәчмә сөйләм үзенчәлекләре.	1
28	Б.С.Ү. "Таң җиле" романы - Анага мәдхия.	1
29	Проект "Минем әнием",	1
30	Т.Миңнуллинның «Кулъяулык» музыкаль драмасын уку.	1
31	Әсәрнең сюжет-композициясе, конфликт үзенчәлеге. Ә.т. Музыкаль драма. Автор образы, автор позициясе.	1
32	Т.Миңнуллинның «Кулъяулык» музыкаль драмасына анализ ясау.	1
33	Ел буена үткәннәрне гомумиләштереп.	1
34	Ел буена үткәннәрне гомумиләштереп кабатлау. Йогаклау.	1